

PASAULIO ANYKŠTĖNŲ BENDRIJOS LAIKRAŠTIS KIEKVIENAM, LAIKANČIAM SAVE ANYKŠTĖNU

Geležinis žmogus – nuo Šventosios

Pasaulio anykštėnas, verslininkas ir triatlonininkas Gytis JUNEVIČIUS atsako į rašytojo Rimanto VANAGO klausimus

Šiandienos jaunimas daug kuo domisi, važinėja po pasaulį, ieško nuotykių ir išbandymų, semiasi naujų patirčių. Esame nugirdę apie nepaprastą „Geležinio žmogus“ varžybas, – kas tai?

Paprastai sakoma, jog tai sportas. Esama ir esminių skirtumų. IRONMAN varžybose profesionalūs sportininkai ir mėgėjai siekia įveikti distanciją per kuo trumpesnę laiką, pelnyti pripažinimą, titulą, medalį, tačiau galima akcentuoti sveiką gyvenseną, kuri visapusiškai stiprina asmenybę, lavina įvairius sugebėjimus, pvz., kaip planuoti laiką ir veiklą, siekti užsibrėžto tikslo. Vien tai, kad ilgo nuotolio triatlono renginiai (dar vadinami IRONMAN) pasaulyje pripažįstami vienomis sunkiausių vienadienių varžybų, byloja apie sportininkui būtiną vidinę discipliną, atkaklumą, charakterio, kūno ir dvasios stiprybę. Privalai įveikti: 3,8 km plaukdamas, 180 km važiuodamas dviračiu ir 42 km arba maratoną bėgdamas.

Literatui šitie skaičiai – žiaurūs... Nenuostabu, jog kai susitikome po kelerių metų, aš Tave nepažinau: tapai lyg nulietas iš geležies... Kodėl, kaip atsidūrei šiame režime – arba kaip jis atsidūrė Tavyje?

Gyvenu Vilniuje, esu sukūręs šeimą, auginame vaikus, turiu mėgstamą darbą, bet, matyt, dar kažko trūko... Gal naujų potyrių, noro pačiuipinėti savo ribas.

Sykį, viešėdamas tėviškėje, kažkaip lyg savaime iš Andrioniško nubėgau į Anykščius. Be jokios priežasties, žaisdamas. Pats nustečiau – ne tik nebuvo sunku, bet ir malonu: bėgi sau gaiviu mišku, alsuoji grynu oru, regį žavius vaizdus – ir smagiai jautiesi taip leisdamas laisvalaikį, skirdamas laiko sau.

Bėgiojimas greitai tapo įpročiu. Norėjosi didesnių iššūkių. Gimęs ir augęs Anykščiuose, plaukti, žinoma, mokėjau. Turėjau kalnų dviratį, kuriuo jau buvau išbandęs keletą varžybėlių. Šiaip sau leisti laisvalaikį sportuojant man pasirodė per maža. Kai turi konkrečią užduotį, kai reikia viską alei smulkmenėlės apmąstyti, maksimaliai mobilizuotis ir koncentruotis – jau rimtas žaidimas!

Tada ir atsirado triatlono varžybos, pradžioj trumpesnės distancijos Lietuvoje, vėliau įveikiau pusę IRONMAN Estijoje, dar po metų Danijoje. Buvau suintriguotas, žavėjaisi ištvėrmės sportininkais, mane vedė noras geriau pažinti patį save.

Ruošiantis prasidėjo naujas gyvenimas, nuolatinis ieškojimas, bandymai, treniruotės – dabar jau nuolatinės, sistemingos. Ėmiau domėtis viskuo, ko gali prireikti nuo starto iki finišo.

Siekdami įspūdingesnių rezultatų, sportininkai paprastai pagalbon pasitelkia trenerius, medikus, finansinius rėmėjus, psichologus. O kas padėjo Tau?

Jau vien tai, kad pasijunti vienas su savimi, yra nemenka motyvacija susitelkti. Visą turi susirasti, pasitikrinti pats: būtiną informaciją internete, įrangą, patyrusių triatlonininkų patarimus, treniruotčių grafiką ir t.t. Visą turi maksimaliai prisitaikyti sau: juk kiekvieno ūgis, svoris, psichinės galimybės vis kitokios. Ir begalė kitokių niuansų.

Vienos pirmųjų stambių varžybų, kuriose dalyvavo Gytis, įvyko Danijoje, Kronborge, prie Hamleto pilies. 2016 m.

Nuotr. iš asm. archyvo

Konkretus pavyzdys – treniruotės. Treniruotčių ciklas prasideda nuo 8 val. iki 15 val. per savaitę. Kalendoriukas rodo, jog kasdien (darbo dienomis, po darbo) esi užimtas po 1,5 – 2 val., savaitgaliais – kartais ir 6 val. Jei gyventum tik triatlonu, tada būtų kur kas paprasčiau, o mano ir daugumos bendraminčių mėgėjų atveju egzistuoja ir darbas, šeima.

Man pasisekė, nes mane palaiko visa mano šeima, o pirmiausia – žmona. Ne veltui sakoma, jog triatlonininkų žmonos tam tikra prasme – našlės, jos turi susitaikyti su tuo, kad vyras amžinai užsiėmęs „tempe“. Taip pat smagu, kai vaikai mato, patys nori bėgti, plaukti, atrodo tuo patenkinti – tai irgi labai motyvuoja!

Kokius dalykus išskirtum kaip svarbiausius – įtakojančius, gal ir lemiančius sėkmę varžybose?

Labai svarbu vidinis nusiteikimas, mityba, bendras fizinis pasiruošimas. Tikrai nepatarčiau ir tiesiog negalima pulti į tokias distancijas specialiai fiziškai nepasiruošus. Aš nuolat sistemingai treniruojusi, darau daug visokių pratimų – pilateso (padeda subalansuoti ir įdARBINTI paprastai užmigusius ar išsiderinusius giluminius raumenis), jogos (kvėpavimas, tempimai). Reikia išmanyti specialią įrangą, net mediciną kažkiek. Kad organizmas ištvėrtų ekstremalų krūvį, svarbu atsistatymas, maisto papildai.

Nukelta į 2 p.

Geležinis žmogus – nuo Šventosios

Atkelta iš 1 p.

3-4 mėn. iki svarbių varžybų blogo oro man nebūna: kas kalendorių parašyta – šventa! Jei, išsivedus į kiemą dviratį, užklumpa liūtis, sėdu į treniruoklį ir dirbu toliau...

Auganti triatlono bendruomenė (dabar Lietuvoje, matyt, keli šimtai) padeda vieni kitiems: filmuojamės po vandeniu tikrindami, ar ranka, koja „teisingai“ juda, matuojam deguonies savinimąsi su kaukėm sporto centruose, žiūrim, ar idealiai sureguliuoti dviračiai. Branginu triatlono laikrodį, jį naudoju varžybose ir šiaip kiekvieną dieną. Jis man parodo, kiek žingsnių nuėjau per dieną, kiek miegojau, kaip atsistatau, ar jau galiu didinti krūvius.

IRONMAN distancijai duotas tam tikras laikas – pvz., 15 valandų. Ne visai tikslu būtų manyti, jog svarbiausias tik laikas, kuris skirtas bėgimui, plaukimui ir dviračiui. Tranzito rungtis nėra tik ta vieta, kur visi rengiasi, keičiasi batus: tai ir proga sutauptyti kiekvieną sekundę. Jei, pvz., iškart nerasi, kur vakar palikai savo dviratį, jau prarasi brangaus laiko. Tranzito rungtyje svarbu net tai, kokioje padėtyje palikai dviratininko batelius...

Be visų tų matematinių, loginių dalykų pasiruošimas varžyboms turi „papildomą PVM“, kurį savo noru „moka“ sportininkas. Esi priverstas atsisakyti daugelio įprastų malonumų: penktadienio vakarų su alaus bokalu, tingių savaitgalio rytų, malonių pramogų etc.

Tarkime, mes jau priartėjom prie varžybų... Kaip jauteisi prieš startą? Ką pirmiausia turi atsiminti?

Jau 4 val. ryto ėjom į autobusą, vežusį mus į varžybų zoną. Nežinau, kaip jaučiasi astronautai, bet mūsų savijauta irgi nepaprasta: niekas tiksliai nežino, kas laukia kiekvienam žingsny – skausmas, nusivylimas ar pergales virpesiai.

Su draugais juokaujam, kad triatlone yra panašiai kaip 2 dienų vestuvėse, kai merginos kiekvienai dienai vežasi po suknelę... Varžybos – šimtų smulkmenų mozaika. Esam apsikrovę daiktais, visu kalnu daiktų, o tai reiškia, kad visad gali ką nors pamiršti.

Turiu išsamius maitinimosi užrašus. Bėgdamas ir plaukdamas, aišku, dorai neužkaši, užtat minant dviračiu – ištisinė „puota“! Praktiškai per visas varžybas nuolat valgai, nes degini kalorijų gero kai daugiau, negu jų gauni. Todėl turi nuolat papildyti atsargas. Priekyje dviračio pritaisytas vamzdelis, kuriuo visą laiką siurbi specialų gėrimą; kišenėse prisikaisai energinių geliukų, šokoladukų ir kas 20 min. nori nenori turi juos suvalgyt; galiausiai pasidaro bjauru, šleikštu, bet vis tiek turi valgyt, nes antraip „sumokėsi“ bėgime.

Kokios varžybų akimirkos, momentai, nuotykiškai užsifiksavo Tavo atmintyje?

Plaukimas su pasistumdymais purluose tekant saulei su tūkstančiais varžovų – bendraminčių, lūžtančio karboninio dviračio garsas, palydimas griūnančio dviratininko keiksmu, kentėjimas ir savęs nuteikinėjimas neiti ir nestoti į distancijos pabaigą bėgime... Ypatingas pojūčių spektras.

Apstu ir konkrečių nutikimų, nesusipratimų, atradimų. Štai Frankfurte buvo 35 laipsniai karščio, padangas nakčiai reikia išleisti, kad nesprogtų. Rytą bandžiau prisipūsti, bet organizatorių pompos man netiko. Paprasčiau netoli buvusio vaikinuko, kad paskolintų savo, o jis – neduosiu! Puoliau prie jo, sakau, aš tuoj pat... Tokia smulkmenėlė gali sugriauti pusės metų darbą.

Plaukimo starte atsistojau ne į savo gardą. Kai išokau į vandenį, atsidūriau nepatogioje pozicijoje: turėjau visus lenkti ir lenkti, nes atsistojau su lėtesniais.

Dar viena „smulkmenėlė“. Už sėdynės buvau susikišęs dvi gertuves, iš vienos buvau pasidaręs techninę pagalbą. Ir štai, belėkdamas vieno miestelio grindiniu, pamečiau tą gertuvę; grįžti – ar ne buvo beveik hamletiškas klausimas anądien.

Besitreniruojant ankstyvą pavasarį keletą kartų Šventojoje užpuolė gūlbės, išvijo iš vandens, – pasirodo, tai labai grėsmingi paukščiai! Man ypač patinka šokti į ežerą rūke, kai plauki ir nematai krantų. Dviračiu atradau akmenimis grįstą senąjį Vilniaus – Kauno kelią Žemuojuose Paneriuose, apie kurį anksčiau nežinojau. Apskritai – man labai patinka, kad buvimas gamtoje triatlono dėka tapo kasdienybe.

Kuri triatlono rungtis Tau lengviausia? Sunkiausia? Kodėl?

Man labiausiai patinka plaukti, jei neplaukiu kokias 2 dienas iš eilės, mano gyvenimas kažkoks nevisavertis. Tiesa, kai plaukiu 100 metrų, mane gali aplenkti ir vaikai, bet nuo 1 km ir toliau esu visai greitas.

Pagal savo sudėjimą galėčiau būti geras bėgikas, tokiu nesijaučiu, tai čia, matyt, daugiausia erdvės tobulėti. Dviračių rungties patrauklumas priklauso nuo trasos – puikiai jaučiuosi kalnuotoje vietovėje ir ne taip stipriai lygioje, kur pasiekiami maksimalūs greičiai.

Ar nėra nutikę, kad norėjai viską mesti, spjauti – ir gyventi „kaip visi žmonės“?

Visa Gyčio šeimynėlė... Estija, Otepaa. 2017 m.

Joono Kaljulaido nuotr.

Kai vieno vokiečio, dviračių sporto profesionalo, paklausė, ką jis daro pavargus kojoms, jis atsakė: „Sakau – užsičiaupkit, kojos!“ Jei turi tikslą – eini link jo ir tiek.

Man buvo toks atsitikimas. Likus mėnesiui iki svarbiausio starto, dalyvavau varžybose Tauragėje, trumpesnėje, olimpinėje distancijoje. Nutrenkė į distanciją išvažiavęs džipas, iš dviračio liko vamzdžių krūvelė; laimė, krisdamas rimtai nesusižalojau, tik apsitrančiau. Kad spėčiau į IRONMAN, teko greit ieškoti naujo dviračio, atgauti jėgas ir toliau intensyviai treniruotis.

Japonų rašytojas H. Murakami (beje, dalyvavęs triatlone, maratonuose), rašė: skausmas yra neišvengiamas, o kentėjimas pasirinktinis – gali kentėti, gali ne, tavo reikalas. Turbūt natūralus klausimas, kam visa tai? Kiekvieno triatlonininko santykis su šiuo sportu vis kitoks, daug įvairių istorijų. Man triatlonas labiausiai siejasi su tam tikru gyvenimo būdu, laikysena, praverčiančia visur, visose gyvenimo srityse. O su draugais, su kuriais praeinu tuos išbandymus, sieja bendra svarbi istorija.

Manau, jog Tavo patirtys triatlone – gražus pavyzdys jaunimui, nenusitveriančiam kas veikti ir tik spaudančiam mygtukus... Gal pabandykim glaustai apibendrinti triatlono privalumus?

Triatlonininkai irgi dažnai maigo mygtukus – savo laikrodžių, programėlių, kurios rodo treniruotės ar varžybų rezultatus... Apskritai man patinka, kad šitam sporte didelių ir gerų norų neužtenka, viskas labai sąžininga: jeigu nesitreniravai, tai nieko ir nenuveiksi. Mobilizuojiesi sporte – tvirtas, tikslus, reiklus tampi visur. Išoki į ledinį vandenį – ir supranti, kad jeigu noriu, tai ir galiu!

Triatlono varžybų rezultatai maitina ego: įveikiau, aplenkiau, įveikiau greičiau. Man malonus žinojimas, kad įveikiau IRONMAN greičiau nei per 10 val. – čia tokia savotiškai magiška mėgėjuji laiko riba, kuriai reikia labai rimto pasiruošimo. Kita vertus, man nepriimtinas galvojimas, kad triatlonas jau viskas, pasaulio ir gyvenimo viršūnė. Stengiuosi balansuoti, neskiausti artimųjų, į varžybas žiūriu kaip į tam tikrus, galbūt ir etapinius projektus. Susigalvoju – pereinu į kitą ritmą, ilsiuosi, pramogauju.

Man patinka, kad toks gyvenimo būdas išmoko vienos tiesos: jeigu turi tikslą, tai gali ir pasiekti. Nesakai, kad pamaišė tas, anas – tiesiog eini ir darai. Išmoko ne svajoti, o planuoti. Ir nė kiek ne gėda, jei tikslai neišsipildo: jau siekdamas to tikslo esu geresnis nei buvau vakar.

Anykščių akademijoje

Anykščių akademija sėkmingai tęsia ketvirtuosius mokslo metus, šiuokart intensyviai bendraudama su A.Baranausko pagrindinės mokyklos moksleiviais.

Sausio 28 d. Anykščių menų centre lankėsi viešnia iš Vilniaus – žinoma poligrafijos specialistė, UAB „Petro ofsetas“ generalinė direktorė Kamilė Kalibataitė. Ji pažėrė gausybę intriguojančių faktų iš knygos istorijos, iliustruodama juos įspūdingomis nuotraukomis, o aktyviausius klausytojus apdovanodama šviežutėlėmis knygomis. Jeigu mokiniai dažniau girdėtų panašias paskaitas, ko gero, turėtume kur kas daugiau nuoširdžių knygos bičiulių.

Vasario 11 dieną su Anykščių akademijos klausytojais A.Baranausko pagrindinės mokyklos salėje susitiko Lietuvos laisvės gynėjas, partizanų kuopos vadas, politinis kalinys, šių metų Laisvės premijos laureatas Jonas Kadžionis-Bėda. Gausiai susirinkę moksleiviai turėjo progos pasiklausyti jo kalbos, Sausio 13-ąją pasakytos Seime, įrašo. Po to į 92-uosius įžengęs kovų veteranas kreipėsi į jaunuosius anykštėnus, aistringai kviesdamas juos mylėti ir ginti savo Tėvynę. „Reikia ne tik gerbti žuvusius tautos didvyrius, ne tik melstis už juos – bet ir į juos, nes jie – mūsų šventieji, saugantys, globojantys mus“, – sakė J.Kadžionis-Bėda. Ypatingo dėmesio susilaukė ir jo padėklamuoti A.Miškinio bei jo paties sukurti eilėraščiai, skirti gimtajam kraštui, tremtinio daliai ir visa ko pradžia – Motinai.

PA info.

PAB veiklos baruose – naujos iniciatyvos, akcijos

2019 m. sausio 23 d. įvyko Pasaulio anykštėnų bendrijos kolegijos ir valdybos jungtinis posėdis, jame aptarta artėjančių renginių ir akcijų darbotvarkė. Pradėta aktyviai ruošti balandžio 12 dieną vyksiančiam Kraštiečių bendruomenių sambūriui.

Pradėtas rinkti metinis nario mokestis. Į Pasaulio anykštėnų bendriją kaip kolektyvinis narys įstojo Viešintų bendruomenė – sveikiname ją ir tikimės drauge nuveikti gražių darbų gimtojo krašto labui.

Visus Anykštijos gyventojus kviečiame dalyvauti akcijoje „Aš esu Anykščiai“. Iki Pasaulio anykštėnų IX suvažiavimo, kuris įvyks liepos 26-28 dienomis, bus padaryti nuotraukų koliažai, atspindėsiantys pagrindinius Anykščių vaizdus anykštėnų bendruomenės narių nuotraukomis.

Kviečiame prisijungti prie šios akcijos ir atsiųsti savo portretinę adresu as.esu.anyksciai@gmail.com arba vasario 23 d. 11-14 val. atvykti į Anykščių L. ir S. Didžiulų viešąją biblioteką nusifotografuoti. Lauksime Jūsų su arbata ir sausainiais!

Akcijos savanorius fotografus galėsite sutikti ir miesto renginiuose, taip pat siūlome parašyti mums (p.anykstenai@gmail.com) ir netgi pasikviesti mus į savo kolektyvą!

Daugiau informacijos rasite mūsų Facebook paskyroje Pasaulio anykštėnų bendrija.

Justė LOTYŠ,

Pasaulio anykštėnų kūrybos centro kuratorė

Dar gyvensim, susitiksim!

Vygandui RAČKAIČIUI-80

Rašytojui, PAB veteranui Vygandui Račkaičiui š.m. sausio 1-ąją sukako 80 metų. O sausio 10 d. į L. ir S. Didžiulų viešąją biblioteką susirinkusių rašytojo kūrybos gerbėjų akivaizdoje V.Račkaitis ir jo žmona, taip pat literatūros kūrėja M.Telksnytė buvo apdovanoti Šimtmečio anykštėno ženkleliais, apjuosti tautinėm juostom. Ta pačia proga buvo pristatyta ir naujausioji V.Račkaičio gamtos miniatiūrų knyga „Palauk, žeme!“. Dėkodamas susirinkusiems, Jubilias buvo nusiteikęs optimistiškai, sakė: „Dar gyvensim, susitiksim!“ Mes irgi to paties linkime!

Savo impresijomis apie knygą „Palauk, žeme“, rašytojo jubiliejų ir dviejų literatū duetą su PA skaitytojais pasidalino buvusi mokytoja lituanistė Danutė Baltrūnienė.

Jei gyvenimas prasideda nuo raidės, tai knyga nuo viršelio.

Išsiveržęs iš brastos, Latavos keliukas pasineria į pavasarinio miško įvairiaspalvę žalumą. Nuostabus vaizdas, autoriaus dukters Skaidrės išmone parinktas.

Kokia sava ta Lietuvos žemė. Dar jaunų žurnalistų entuziazmu ir tiriamojo žvilgsnio akylumu išvaikščiota pėsiomis, išplaukiota upėmis ir ežerais. Spalvingas kūrėjų turistinis žemėlapis. Nuo Merkio iki Dūkšto ežero – Šventosios žiočių. O iš čia Šventąja į Anykščius. Rašytojų Mildos ir Vygando dėmesį Anykščiuose patraukė ne vien gamta, bet ir kultūros istorija, klasikų šlove, poetų ir rašytojų įvairovė.

Čia sumanyta Jono Biliūno gyvenimo vingiais kopti į „Aukštą kalną“, praeiti Antano Baranausko jaunystės ieškojimų ir dvasinės

brandos kelią knygoje „...ir neramu tapo“. Minėtos knygos brandino ir saugojo daugelio anykštėnų kartų dvasines vertybes. Ir liks amžinos. 18 metų jų redaguotas ir leistas „Kregždutės“ žurnalas ugdė jauniausių skaitytojų moralines nuostatas. Įsimintina, kad žurnalo skaitytojai, neabejotinai tėvų patariaimi, išsaugojo „Kregždutę“ jau savo vaikams.

Rašytojai maloniai prisimena turintys ne tik savų provaikalių, bet ir žurnalo skaitytojų, jais tapusių. Jie mėgsta apsilankyti, pasisvečiuoti kaime, „pas senelius“.

Šventosios vingis. Latava. Šilai ir pušynai. Ir vietomis lapuotija. Šitas miškas, pasitikęs rašytojų šeimą beveik prieš keturias dešimtis metų, be abejo, praturtino jų pažintį su miško gyventojais, subrandino dvasinį ryšį, tapo sielos atgava ir kūrybos versme. Gyvenimo savastimi.

Knygos pavadinimas „Palauk, žeme“ neįjaukus, šurpukas, tarsi likimo nuojauta apie laikinumą žemėje. Ir vis dėlto autorius parašys viltigai: „Nepaisant rudenio darganų, dar jaučiame savo buvimo šilumą. Dar dienos tarsi vagos akimis neapdrėpiamame dirvone“.

Knygoje prabilęs gamtos žinovas, miško gidas. Rodos, ne tiek pats stebisi grožiu, kiek aktyvina, sudomina skaitytoją savo žinojimu. Miško medžiai, krūmai įvaizdinti. Jauti jų būsenas, rūšines individualybes. Įspūdingi, nors ir patirti gamtos reiškiniai: violetiniai žaibo zigagai, pilka debesų liūtis, juodo debesio marška. Girdi knygoje ir garsus, tik jų neįvardinsi.

Žanriniu požiūriu etudai, impresijos – momentiniai išgyvenimai, prasmės atradimas, dažnai filosofinė potekstė.

Apie šeiminių įnašą į senos sodybos aplinkos grožį skaitytojas ras knygos pusla-

Indrės RUKŠAITĖS nuotr.

piuose. Skaitau ir gėriuosi. Kūrėjų sodintos ir prižiūrimos obelys jau išgyvena senatvę. Kiemo klevas, patyręs audras, skulptoriaus Valentino Survilos dėka jau pavirto Rūpintojėliu, pasitinkančiu ir išlydinčiu. Savas. Jaučiamas esybe. Aukštai iškėlę galvas margaspalviai jurginai, mylimiausia Mildos gėlė, pastebi autorius. Palangėje kvepia diemedis. O mėlynžiedės žibuoklės, parneštos iš miško čia augti, keičiasi su neužmirštuolėmis. Tai šeiminių Mildos aistra grožiui.

Apie gerą namų aurą, pagarbą ir meilę sutiktam ar užėjusiam sodybos kaimynui byloja ir kiemo nuošalėje apgyvendintos bitės. Joms priimtina aplinka.

Kai knygos puslapiuose jauti prasmingą, turiningą gyvenimą kuriančius žmones, tai tas viršelio „palauk“ nebe šurpus, o įkvepiantis. Kiek kūrybinių kibirkščių, kiek parašytų ir dar neparasytų knygų, neišsakytų gyvenimo patirčių, prasmingų, gerų žodžių.

Kai žodis apsikabina mintį ir ją pakelia virš kasdienybės, skaitytoją užvaldo pakili dvasia, noras sušilti poetinėje pajautoje, išgyventi prasmę, praturtinti savo pasaulį.

Danutė BALTRŪNIENĖ

Anykštėnų knygų derlius

KNYGA – PAMINKLAS ŽUVUSIEMS PARTIZANAMS

Yra knygų, kurių parašymui prireikia net kelių dešimčių metų. Yra knygų, neleidžiančių užmiršti skaudžių istorinių įvykių, tampančių rašytiniais paminklais kovotojams už laisvę, tautos didvyriams. Prie tokių knygų reikia priskirti šiemet išėjusį istoriko G.Vaičiūno parengtą „Žuvusių Anykščių krašto partizanų žinyną“. Pristatydama šią knygą šviesios atminties profesorius Antanas Tyla rašė: „Šis Gintaro Vaičiūno leidinys „Žuvusių Anykščių krašto partizanų žinynas“ yra kruopščiai ir kantriai, su didžiuliu asmeniniu pasišventimu parengtas darbas apie anykštėnų ryžtingą pasipriešinimą okupantų režimui, siekiant jį dezorganizuoti ir atkurti Nepriklausomą Lietuvos valstybę.“

Knygos autorius pateikia išsamių ir objektyvių duomenų apie 1944-1953 metais Anykščių krašte vykusį partizaninį karą, žuvusius partizanus, jų rėmėjus, ryšininkus, partizanų organizacinius karinius vienetus, vadavietes, taipogi žuvusių partizanų atminimo įamžinimo vietas. Visa šita informacija, pradėta rinkti Atgimimo laikais, reikalaavo daug kantrybės, ryžto, pasišventimo, asmeninių paskatų (knyga skirta autoriaus senelio partizano Romo Matulionio ir jo bendražygių atminimui) truko kone trisdešimt metų. Po kruopelę kauptos žinios iš visų įmanomų šaltinių, Lietuvos ypatingojo archyvo (buvusio KGB archyvo), Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro, liudininkų prisiminimų. Daug pastangų prireikė tiriant Anykščių krašto partizanų judėjimą, nustatant partizanų žūties vietas, kiekvieno žuvusio už laisvę priklausymą konkrečiam partizanų būriui bei junginiui. Šiame gana nelengvai parengtame spaudei ir aukotojų lėšomis išleistame žinyne per 1200 asmenų vardų, pavardžių. Duomenų lentelėse pateikiama statistika apie Anykščių rajono gyventojus, žuvusius, nukentėjusius sovietinės okupacijos 1944-1953 metais. Kokie buvo sovietinio teroro mastai vien tik Anykščių krašte, byloja štai tokie statistiniai duomenys: išstremta 4902 asmenys, nužudyta tėvynėje – 1053, nužudyta kalėjimuose, mirė tremtyje – 825 (nėra žinomas mirusių tremtyje skaičius nuo 1950 m. iki 1953 m.) Anykščių rajone partizaninio karo metais žuvo 1626 asmenys.

Po šios liūdno statistikos ir komentarų knygos autorius aptaria priešastis, privertusias kovoti partizanų gretose. Jau pirmoji bolševikų okupacija 1940-1941 m. parodė, kokia tai grėsmė, o jau 1944 metais vėl okupuotoje Lietuvoje prasidėjusios žudynės, smurtas, paskelbta vyrų mobilizacija į Raudonąją armiją vertė priešintis, slėptis miškuose. Daugelis partizanų turėjo viltį, kad Vakarų šalys neleis savivaliauti Tarybų Sąjungai, tuoj išvaduos Lietuvą. Priešinantis okupantams nepaskutinėje vietoje buvo nuo vaikystės ugdyta tėvynės meilė, patriotinės nuostatos.

G.Vaičiūnas, apžvelgdamas Anykščių krašto partizanų karinius veiksmus, organizacinę veiklą, minėdamas partizanų spaudą, leidybą, pasakodamas apie partizanų baudžiamąją teisę ir jos vykdymą, remiasi konkrečiais pavyzdžiais ir faktais. Pasakoja, kaip buvo valdžios kompromituojami ir demonizuojami Lietuvos partizanai jau pasibaigus jų pasipriešinimui.

„Partizanai apgynė Lietuvos garbę, stabdė jos kolonizavimą, skrebų ir aktyvistų siautėjimą, lėtino šalies sovietizaciją.../Partizanų kovos – vieni gražiausių ir prasmingiausių mūsų Lietuvos istorijos puslapių. Kito tokio ilgamečio įnirtingo pasipriešinimo okupantui nebuvo. Ar kuri nors pasaulio šalis taip priešinosi pavergėjams?!“ – teigia ir klausia žinyno sudarytojas G.Vaičiūnas.

Žinyno skaitytojų dėmesį atkreips ir archyvinės nuotraukos. Leidinio pabaigoje asmenvardžių ir vietovardžių rodyklės, spalvotas topografinis Anykščių rajono žemėlapis, kuriame pažymėtos partizanų žūties, vadaviečių ir partizanų atminimo įamžinimo vietas.

„Žuvusių Anykščių krašto partizanų žinynas“ bus naudingas istorijos mokytojams, ekskursijų vadovams ir visiems neabejingiems savo krašto istorijai skaitytojams.

Vygandas RAČKAITIS

EIME PRIE VOSINTOS...

PAB svetainėje, Anykštėnų biografijų žinyne, Juozas Lapienis apibūdintas kaip mokslininkas (biologijos mokslų daktaras), veterinarijos gydytojas farmakologas-toksikologas (su bendradarbiais parašęs 4 svarbias šios srities knygas), pedagogas (docentas), patentų specialistas (Europos ir Tarptautinės patentininkų asociacijos narys, 6 patentų bendraautoris), žurnalistas, literatas, visuomenininkas. Jis dar ir Lietuvai pagražinti draugijos Garbės narys, kasmetinių „Vaižganto skaitymų“ Svėdasų krašte rengėjas; jo iniciatyva iš Vilniaus į Malaišius buvo perkelta Lietuvos rašytojų ir Lietuvos žurnalistų sąjungų Vaižganto premijos įteikimo šventė – Vaižgantinės, Malaišiuose pradėtas kurti skulptūrų parkas.

Kiek daug gabumų, smalsumo ir energijos duota vienam žmogui! O jei prisiminsime, jog šiam Svėdasų krašto Daujočių kaimo vaikui birželį sukako 80 metų, būsim dar maloniau nustebe, jo rankose išvydę solidžios apimties knygą „Laiko properšos“. Kita vertus, ko stebėtis? Tokio amžiaus žmogus jau tikrai turi ir pats ką prisiminti, ir kitiems papasakoti...

Ir štai žengiam kartu su guviuoju autoriumi prie Vosintos upeliuko ir ežero, klausomės jo sodraus, jautraus pasakojimo apie savo vaikystės patirtis, gerų žmonių šilumą ir nepelnytą skausmą, klasės draugo išdavystės nulemtą antrosios motinos žūtį. Išankstinė abejonė, ar knyga nėra visiems seniai žinomų dalykų pakartojimas, tik kitomis lūpomis (o taip dažnai nutinka, kai autorių ambicijos pranoksta galimybes), ar nėra vien sausų, nuobodžių faktų sanakaupa (deja, tai būdinga ne vienai kraštotyros knygai), tirpsta ir džiugina.

Atskiro žodžio nusipelno knygos kalba – ji gyva, šmaikšti, spalvinga, pajvairinta tarmybėmis; gal kartais tais žodeliais ir užsižaidžiama, bet skaitytojui jie tikrai įsimins.

Pasakodamas J.Lapienis neforsuoja įvykių, neskuba jų vertinti ar juo labiau pigiai politizuoti: kas buvo, tas buvo, tokie jau mūsų žmonės ir toks tas nelemtas pokaris! Todėl juo toliau skaitai, juo labiau pasitiki autorium, ne vieną kartą žvelgusiam į mirtį – tikrąją to žodžio prasmę. Jis niekur neskuba, neskubina ir skaitytojo, tarsi žadėdamas, jog kitas skyrius taip pat nenuvils, nestokos svarbių nutikimų. Ir tikrai! Smalsumas ir geranoriškumas – šios dvi savybės tarsi savaime pakylėja autorių iki autentiško liudininko statuso.

Į užmarštį ir žemę grimztantys kaimai, gražūs jų pavadinimai, veikėjų vardai ir pavardės – tai vėlgi nemenkas turtas, kurį susemti vis mažiau bėra kam. Todėl malonu žinoti, kad tarp mūsų, su mumis vaikšto puikios atminties, veiklūs ir kūrybingi karštiečiai – na, kad ir tokie, kaip knygos autorius J.Lapienis.

Lengviausia būtų atpasakoti, perpasakoti knygos „Laiko properšos“ turinį, bet ar to reikia? Intriga visuomet privalo likti, juo labiau, kad tikrąją knygos vertę paprastai geriausiai nusako ne anotacijų, recenzijų rašytojai, o skaitytojai. Tad belieka tikėtis, jog ši Juozo Lapienio beletrizuotų prisiminimų knyga nenuvils nei svėdasiškių, nei anykštėnų, nei kitų mūsų kraštu besidominčių žmonių.

Ramūnas VAIVADA

PASAULIO ANYKŠTĖNAS

ISSN 2029-4077

© Pasaulio anykštėnų bendrija

Redakcija: Vilniaus g. 41, LT-29145 Anykščiai

Tel. (8 381) 54404, 54432, 53724

Redaktorė Silvija Mažeikytė

mob. 8 699 89825

raskila6@gmail.com

El. paštas: p.anykstenai@gmail.com,

Redakcinė grupė: Rimantas Vanagas,

Tautvydas Kontrimavičius, Vygandas Račkaitis,

Miglė Marija Galvonaitė

Interneto svetainė www.anykstenai.lt

Maketavo Rūta Kaselė

Tiražas 500 egz.

Išleido ir spausdino

UAB „Petro ofsetas“

Naujoji Riovonių g. 25C

LT-03153 Vilnius

Tel. +370 5 273 33 47

El. p. priemimas@petroofsetas.lt

www.petroofsetas.lt